

REDACCIO :

Josep PALLACH
Rue Gaston-Mangin
Bât. B - Esc. 5 - Ap. 53
MONTGERON (S -et-O).

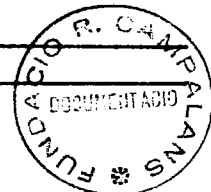
ADMINISTRACIO :

M. MIQUEL
26, rue des Potiers — Toulouse (H.-G.)
C. Ch. Postaux : 1792-75 - Toulouse

Endavant

FEDERACIO
DEMOCRACIA
SOCIALISME

MOVIMENT SOCIALISTA DE CATALUNYA

MANUEL SERRA I MORET

exemple de dignitat i de fermesa ha mort a l'exili, fidel als ideals que hem de fer triomfar per sempre :

CATALUNYA I EL SOCIALISME

Perpinyà, estiu del 1963.

LA MALALTIA

Sabíem que la malaltia del nostre company era incurable: ens ho havien dit els metges, ens ho repetien els especialistes. Però fins al darrer moment vàrem esperar. Fins a l'instant suprem pensàrem que podríem tenir-lo un temps més entre nosaltres.

I és que en Serra, terriblement amargit i corsecat, guardava, a desgrat de la fatiga i del dolor, una plena lucidesa mental, la seva curiositat intel·lectual pels afers polítics, socials, culturals, econòmics de Catalunya i del món.

Els que el visitàrem aquestes darreres setmanes ho sabem bé. En Serra gairebé no sortia ja del llit, i sofria molt. Però en la lluita contra el dolor, l'home semblava reprendre energies escoltant i fent parlar a la gent del que fins al darrer moment, fou el més gran neguit i el més profund amor: Catalunya, la lluita per la democràcia i pel socialisme.

En la darrera conversa tinguda amb ell, un company nostre li explicà l'actual campanya per la defensa de la llengua catalana. No volia cansar-lo més parlant d'altres coses. Però la conversa s'extengué i en Serra no volia deixar-la. Les vagues d'Astúries, el darrer manifest de l'Aliança Sindical de Catalunya, el butlletí dels metallúrgics de la U. G.T.... I el seu esperit inquiet passava a la problemàtica internacional: els acords nuclears, la lluita per la pau, la polèmica xino-soviètica...

En Serra morí com havia viscut: fins al darrer instant amatent als grans problemes humans, respectuós de totes les creences però guardant únicament la

A Serra sempre el tindrem amb nosaltres

per Pere FOIX

En llegir el cable que ens comunicà la seva mort, vam quedar trasbalsats. Després, la carta de l'amic Pallach, breu i sentida, ens aclaparà. En aquests dies, endolats pel decès del germà i mestre, fer mal sigui un petit article necrològic m'és impossible.

Són hores penoses les nostres, malgrat que ja feia un temps que temíem rebre la notícia infausta, car en la seva última carta començada el 8 del propassat mes de maig i acabada el 9, dia que complí 79 anys i rebuda el 12, s'acomiadà de la Josefina i de mi, amb les següents ratlles :

(Passa a la pàg. 2.)

(Passa a la pàg. 2.)

L'unitat catalana i democràtica

Segellà el darrer homenatge a Manuel Serra i Moret

(Vé de la pàg. 1)

seva fe en la força de la raó, en la voluntat de comprendre i de sentir.

Home entre els homes, en Serra refusà fins al suprem instant qualsevol feblesa. Mirà sempre el món de fit a fit i guardà intacte fins al traspàs el preciós llegat d'una vida honesta i digne, totalment destinada a servir el seu poble.

L'ENTERRAMENT

Per això el poble l'estimava. Per això, a penes fou coneguda la nova de la seva mort, els refugiats del Roselló corregherren a retre-li homenatge. Eren els treballadors del camp o de la ciutat, refugiats que sentien que acabaven de perdre el símbol mateix del que té de més preuat i de noble l'exili: l'afirmació intransigent d'uns principis i d'unes va-

lors que tard o d'hora, amb formes noves i adequades, refloriran a Catalunya.

Hi havia a l'enterrament membres de la seva família: els seus nebots de Catalunya, representant la família de l'Argentina. Però els seus familiars saben prou bé que la família d'en Serra érem nosaltres, tant com ells; nosaltres, els refugiats catalans.

La grandesa d'aquest darrer passeig pel cementeri de Perpinyà, assoliat i obert a tots els vents del Canigó, anant a cercar la tomba on reposava ja feia deu anys l'esposa com esperant-lo, era precisament en aquesta unanimitat de l'homenatge.

Per damunt de les divergències ideològiques —que no són dolentes si les mou l'afany d'arribar a la veritat— hi eren presents tots els partits, totes les

sindicals exiliades. Les llaçades de les gerbes de flors duïen idèntiques endreces, sense que els que les prepararen s'haguessin dit res: «Al Mestre Serra i Moret», Front Nacional de Catalunya i Estat Català; al President Serra i Moret», Agrupació Catalana d'Invàlids i Mutilats; «Al Company Serra i Moret», deien el Moviment Socialista de Catalunya, i la C.N.T. i la U.G.T. de Catalunya; «A l'amic Serra i Moret»; Esquerra Republicana de Catalunya; «Al Mestre Serra i Moret; Unió Democràtica de Catalunya...

Totes les llaçades volien dir el mateix: Company i Amic; Mestre i President. I per damunt de les fronteres estatals, la Vila de Perpinyà, les Associacions Culturals del Roselló, es sumaven al dol, mentre representants dels altres pobles germans, del P.S.O.E., de la C.N.T., del Govern basc, del de la República s'associaven a l'homenatge dels catalans.

EL COMIAT

I per això quan, amb la tomba ja oberta se sentiren els darrers mots del darrer adéu: «Reposen en pau Mestre i amic estimat», es feu entre nosaltres un silenci més profund, com si els assistents no es decidissin a acomiadar-se, i com si aquest silenci i aquest refús fos el comiat realment digne d'aquest home.

I així, en silenci, començà la desfilara per la gran explanada En Serra restava allí amb la Sara Llorens, units en la vida i en la mort, fidels a l'esperit que els feu viure i els ajudà a ben morir, contregant en la més íntima comunió que pot desitjar-se: en la lluita per un esdevenidor millor per tots els homes, en l'esforç per fer de Catalunya l'espill d'aquest esdevenidor lluminós. «Més enllà de la vida i de la mort», com diu al final del seu darrer llibre, en Serra restava fidel a la terra catalana que guarda amb amor la seva despulla.

A Serra sempre el tindrem amb nosaltres

(Vé de la pàg. 1)

«Quan jo ja no hi sigui restaré amb vosaltres i tindrà aquella immortalitat que desitjo, l'única efectiva, la de romandre en el vostre record i en els vostres afectes. Adéu-siau. No espereu de mi cap missatge escrit encara que sapiguen que vaig consumint-me en la meua solitud poblada de records i d'afectes.»

I aquest comiat l'escribí després d'haver-nos explicat amb una serenitat impressionant el seu sofriment. Carta feta sense una sola errada i amb la mateixa signatura de sempre. I encara, al final, en dues ratlles manuscrites, s'interessava per la nostra feina. En Serra era del tremp dels homes com Sòcrates, qui va dir davant la mort: «Heu d'ésser valents. Penseu que només enterraran el meu cos.»

No, en Serra no és mort. A casa tinc les seves cartes i els seus llibres qui parlen, la seva imatge que em mira, el seu esperit que m'encoratja. I en les tenebres de l'exili, mai no em mancarà la seva llum. I el seu conhort m'allargarà la vida, sinó pel retorn a la Pàtria, si per a poder fer quelcom que expliqui els principals trets de la seva existència resplendent i alligonadora, per tal de contribuir a que, després de mort, continuï essent útil a Catalunya, a la que sempre servi amb la paraula, amb la ploma de periodista o d'escriptor polític, economista i filòsof.

En una carta d'en Serra datada el 23 de juliol del 1954, em diu:

«Us felicito per haver creat (a Mèxic) la Secció del Moviment Socialista de Catalunya. Ultra la fidelitat als grans ideals, hi ha el fet de posar en relació valors personals com els vostres amb els millors companys de França: els Pallach, Iborra, Brufau, Aleu, Buiria, Gayolà, Estaran, etc., els excel·lents companys de París, Toulouse, Burdeos, Perpinyà i els no menys interessants o isolats que s'imposen el sacrifici de contribuir a sostenir la bona causa sense ni tan sols tenir el plaer de compartir els goigs o les penes amb altres companys exiliats. Conserveu, sobretot, aquesta bona relació que serà fecunda per Catalunya i pel bé del nostre poble. Que el dia que jo falti, tot segueixi igual o millor. Cada dia n'estic més segur i em fa menys por la meua partença.»

Feia tres mesos que havia mort la Sara i estava tan apesarat que es pensava no viure més enllà de dos anys. D'ací que ens volgués veure units i agermanats. I aquesta exhortació era manifestada en gairebé totes les seves cartes que vaig anar rebent fins a la seva darrera del 9 de maig d'enguany.

Si ell no ha pogut veure l'alliberament de Catalunya, treballem junts per aconseguir-ho, tenint en la ment el seu discurs, sense oblidar el seu mestratge.

PERE FOIX

CONTRA LA REPRESSIÓ FRANQUISTA !

El M. S. de C. expressa la seva més enèrgica condemna contra l'execució dels joves anarquistes Delgado i Granados, condemnats sense proves i després d'una paròdia de procés per un atemptat que totes les organitzacions antifranquistes han recusat. Els veritables responsables d'aquesta mena d'actes cal cercar-los no gaire lluny del Ministeri de la Governació.

Un dia o altre la veritat triomfarà. I aquell dia serà l'hora de la justícia!

Serra i Moret, fundador del socialisme català

per Joan ALEU

Heus ací un nom que va estretament lligat a més de mig segle de lluites polítiques i de combat intel·lectual a Catalunya.

El seu origen: fill d'una honesta família benestant i profundament catòlica; la seva posició social, no el deixaren indiferent davant l'injustícia social ni davant del fet que Catalunya fos sotmesa a la despòtica tutela de l'Estat central.

Aquest estat d'esperit el portà a cercar el contacte amb els homes, tant intel·lectuals com obrers, que com ell sentien aquest neguits i estan disposats a menar un combat per a millorar moral i materialment les condicions de vida de la classe treballadora, i lluitar per què a Catalunya li sigui reconeguda la seva personalitat.

Col·labora en totes aquelles publicacions de llengua catalana i ben aviat, pel seu estil i per les seves idees clares és considerat com un futur valor intel·lectual.

Es un gran patriota, però també es un gran internacionalista. Creu que és indispensable, per la formació d'un home, de sortir de les fronteres estretes de casa seva i endinsar-se en altres països per a recollir-ne els seus neguits, la seva cultura, la seva forma de viure i de resoldre els problemes. Molt jove feu el seu primer viatge a Nord-Amèrica. Allí treballa, estudia, es barreja en la vida política i cultural d'aquesta República el que l'hi permet de constituir un bagatge intel·lectual que anirà engròixant a través dels anys i a través les innombrables peregrinacions que efectuarà per tot el món.

La seva veritable actuació política a Catalunya comença a partir del 1914. Com a conseqüència de la primera guerra mundial i beneficiant de la seva neutralitat, Espanya es veu afavorida i la seva expansió econòmica i industrial creixen vertiginosament. Les fàbriques treballen a plé rendiment i la mà d'obra és deficitària. La classe obrera vol defensar els seus interessos i participar als beneficis que comporta una tal situació, i s'agrupa entorn dels sindicats que esdevenen una força enorme.

La lluita entre la patronal i els sindicats s'entaula d'una forma caòtica i violenta. A l'intransigència estúpida dels patrons, els sindicats contesten amb moviments desordenats que no condueixen més que a malgastar esforços sens que els resultats obtinguts compensin els sacrificis fets per els obrers.

Serra i Moret contempla aquest lamentable espectacle i s'esgarrafa de veure com es malversen les energies de la classe obrera. Es en aquest moment que madura en ell l'idea de crear un gran partit socialista català que fes seves les justes aspiracions del proletariat: les orientés fins arribar a fer-les triomfar.

Junt amb Cristòfor de Domenech, Rafael Campalans, Joaquim Xirau, per no citar més que alguns dels desapareguts es va crear la «Unió Socialista de Catalunya». A partir d'aquest moment Serra i Moret, dona, en el pla polític el millor de la seva persona.

Segueix Catalunya d'un cap a l'altre. Dona conferències als centres polítics, als Sindicats, a les Cooperatives, als Ateneus. Malgrat l'ambient enverinat que regna en aquells moments les seves paraules son escoltades amb respecte i interès.

En les planes del portanveu de l'Unió Socialista «Justicia Social» exposa amb claredat el que ell creu que ha d'ésser un partit socialista català. Des d'aquelles mateixes planes s'aixeca contra els assassinats que sota les ordres del fatídic Martínez Anido es cometien contra els homes dirigents de l'organització obrera, presa de posició que li val junt amb en Campalans d'ésser buscats pels pistolers del Sindicat Lliure.

La dictadura de Primo de Rivera. L'allunya durant un temps de Catalunya. Caigut el dictador, pren una part activa en l'esdeveniment de la República.

Conseller d'Obres Públiques en el primer Govern de la Generalitat de Catalunya, el veiem successivament, diputat al parlament espanyol i al parlament de Catalunya.

L'aixecament militar contra la República el troba com sempre disposat a defensar la llibertat i no defuig cap responsabilitat.

Quan Catalunya anava caient en mans dels feixistes, i acostant-nos cap a la frontera ens vàrem trobar a la Junquera. Ens vàrem abraçar, i amb emoció anàvem veient passar, sota la pluja, tota una massa d'homes, dones i infants que es veien obligats d'abandonar la pàtria, perseguits pels enemics de la llibertat.

Sol, a peu amb una gabardina i una maleteta, passava la frontera un home que havia tingut tots els càrrecs polítics. Entrava en terra francesa amb un immens dolor, però dignament.

Creat el Moviment Socialista de Catalunya, hi aportà el seu entusiasme i els seus extensos coneixements.

Ens ha deixat en el moment que més falta ens feia i quan les idees socialistes que durant anys ell havia propagat van provenir cós a casa nostra.

Demà, quan retornarem a la nostra pàtria i davant els problemes qui hi haurà a resoldre tindrem present a l'amic i procurarem seguir les seves petjades.

Amic Serra i Moret, reposeu en pau al costat de la vostra esposa en aquest cementiri de les terres catalanes de França. Catalunya i el Socialisme us deuen un etern agraïment.

EN SERRA I MORET batlle de la seva vila i diputat al Parlament de Catalunya

Dels càrrecs que ocupà el company Serra i Moret durant la seva llarga vida política, dos sobretot eren per ell apreciats: el de batlle popular de Pineda, que exercí llargs anys i el de diputat al Parlament de Catalunya, del qual fou vice-president a Catalunya i President a l'exili i les lleis del qual hauria volgut salvaguardar sempre, malgrat les dificultats, les febleses i les turpituds dels homes.

De les múltiples lletres de condol que hem rebut i que no podem reproduir per manca d'espai ens ha semblat just d'extractar-ne dues, la d'un altre batlle popular refugiat a Perpinyà i la d'un company seu al Parlament de Catalunya:

«Es amb profund dolor que us prego rebeu el meu sentit condol per la mort del nostre il·lustre i estimat amic. Us desitjo a tots vosaltres llargs anys

de vida, per honorar i continuar la seva obra». — El vostre amic, l'alcalde republicà de Corbins: **Ramon Pujol** (Hospital de San Joan, Perpinyà).

«Company d'ell a l'Unió Catalanista, quaranta anys enrrera; col·lega més tard en el Parlament Català, la meua estima per en Serra i Moret ha estat sempre profunda i la noticia de la seva desaparició m'ha deixat desolat. A més com editor de la Revista «Vida Nova» no em sé aconsolar del buit que el traspàs d'un dels seus més remarcables col·laboradors deixa en la nostra publicació, en la qual ell figurava en el Patronat d'honor...»

«Accepteu la participació en la vostra pena i l'expressió de la més pregonera recança per aquest dol que priva a Catalunya d'un dels seus fills més preclars». — Cordialment vostre, **Miquel Guinart**, Montpeller

ELS GRANS BUI TS dintre la catalanitat

No ha estat amb la gelor de l'hivern que ens ha arribat el darrer alè d'una vida extingida. I és que Manuel Serra i Moret havia de morir en ple estiu, sentint les foguerades del caliu que remou la tebior del cor. L'home que fou seny i claror mediterrània, amb ferments d'alts ideals arrelats al pensament, moria amb el cap clar i sentint-se bategar el cor.

Vaig tenir el goig de veure'l fa dos anys. I de comprovar la serenor del seu parlar. Serenor de pensament que em va alleugerir dies pesarosos a través de la correspondència. Perquè ell sabia donar. I tan poc com li podien donar els altres! ¿Podia rebre la compensació, ara, amb tants cors d'amics acompanyant-lo, a la frontera final? Els qui van seguir-lo en vida, pel camí no sempre planer, però sí el més digne, feren promesa de no deixar el seu guiatge polític. I ofrenar a Catalunya, com va fer ell, tot el millor de cada ú.

Exemplaritzem en Serra i Moret; expressem els pensaments amb la seva claredat; busquem el mot just i mai cridaner. I si podem, posem-hi sensibilitat exquisida, gest desinteressat i noble. Demostrem haver-lo comprès, que els qui menyspreaven els seus bells sentiments, poc podien comprendre'l!

Quan amb l'enyor i la blanesa dels anys, parlava de la companya abnegada que va compartir-ne anhels i pensaments, ho feia amb tanta dolçor i afecte que la seva Sara, d'havèr-lo sentit, hauria somrigut tan deliciosament com tenia costum. Jo penjava el bell que fóra si de veritat la seva veu hagués pogut traspassar el lindar del no res i donar a l'amada el suprem consol.

I sabent-lo tan sensible a l'amor de l' enamorada, la fina i formidable escriptora Sara Llorens de Serra, dona excepcional, amb la qual va refondre la seva vida eternament, em plau tancar aquest homenatge amb els propis mots del «Llibre del Cor» :

«En aquell temps hi havia per aquestes rodalies un home, ho com el pa, que tenia dos dons: un a la vista i un altra a la paraula. El do de la vista consistia en una mena de llum que hi tenia que tant era entrar a una casa i guaitar, com de seguida quedar tot ple de claror, encara que fós al cor de la nit. El do de la paraula era que, qui sentia la seva veu, de seguida quedava guarit de tot mal, de tot marriment, de tota angúnia...»

Cal dir qui era, aquest home?

Maria GISPERT

Caracas, agost, 1963.

L'ADÉU DELS COMPANYS

“Els treballadors de Catalunya serem un dia com
vós ens volieu : generosos i oberts a totes les
llums de la justícia, per que vós ens heu ensenyat
què vol dir servir la justícia social.”

Al cementeri de Perpinyà, el company Pallach pronuncià en nom dels amics d'en Serra i Moret, les següents paraules :

En el moment d'evocar la figura que avui acompanyem, com no recordar, en aquesta tarda xafogosa i trista, la llum esplèndida d'aquell mati de primavera, trist també, però esclatant i pur en què enterràvem la companya d'en Serra i Moret, la Sara Llorens, que ara, amb la tomba ja oberta, sembla esperar-lo ací ?

En Serra hi era tot sencer, en el gest d'aquella diada. Acabava de patir el més gran patir: la pèrdua de la dona estimada que al morir el deixava irremissiblement sol, en aquesta gran solitud que, per tots nosaltres, és ja l'exili.

I el sentíreu parlar com vaig sentir-lo jo. Feia com sempre: del sentiments, de l'emoció, del sofriment, en feia un trampolí per atènyer els més enlairats cims de l'esperit de l'home. I ens deia a tots, amb paraula clara, neta, no gens tremolosa, que la seva fe en Catalunya, que la seva fe en l'home no sols no era esmortuïda pel dolor, sino que era més ferma que mai, més neta i esclatant i com purificada i endurida per la sofrença.

I després d'aquell dia, ja sabeu quina fou la seva vida en aquesta darrera etapa de la seva existència, potser, per mi, la més preuada de totes, la més noble i la més ascètica. Treballà més que mai; més que mai posà en joc totes les puixances que li quedaven al servei dels seus ideals, al servei de Catalunya, en aquesta «gelada solitud» que era la seva i des de la qual, diàriament, sense discursos i sense sermons, en Serra i Moret era per tots nosaltres L'EXEMPLE.

Per què —i és aquí on comença i acaba el poc que jo us haig de dir— en Serra és sobretot això per tots nosaltres: la virtut de l'exemple en la vida de l'home públic. En Serra era socialista com molts de nosaltres, ja ho sabeu, però jo no us parlaré ara de les seves idees polítiques i socials. Tampoc no us parlaré dels seus llibres, dels seus articles, de la seva prosa lúcida i nítida que traspuava un pensament generós. Ni us parlaré dels càrrecs que tingué, ni de les responsabilitats que degué afrontar en aquesta dura època que li calgué viure.

Tot això és molt —i finalment no és res, puix que de totes maneres no és prou—. «Pels fruits els concixereu» diuen els Evangelis. I els fruits dels homes, a fi de comptes, no són mai el que diuen sino el que fan; no les paraules sino els actes. I, quan la mort truca a la porta, els actes, definitivament terminats, sembla com si s'endurissin i prenguessin relleu, reunint-se els uns amb els altres, formant aquesta línia de vida, que es al cap i a la fi el que recordem dels homes.

Mirem-la la línia de la vida d'en Serra ! Ni una corba, ni un dubte, ni una reculada ! Tota sencera destinada a servir els ideals de la Catalunya lliure i democràtica, socialment justa, que avui ens sembla lluny però que potser és més aprop que mai. Hi hagué molts d'entrebancs en la seva existència, hi hagué potser errades, però no hi ha ni una foscor, ni una sola taca obscura. La netedat, la puresa de la seva vida és tan esclatant com la d'aquell mati de primavera en què amb paraula decidida ens ensenyava l'esperança després de dir-nos que acabava d'enterrar «el sol de la seva vida».

Uns mots d'esperança doncs han de ser els darrers —i perdoneu-me si, per acabar, evoco quelcom — algú — que potser no és del cas. No voldria ferir a ningú amb l'evocació però em ve a la ment i no puc ni vull evitar-la. Fa unes setmanes que un altre home, d'una altre fe que la d'en Serra, però de gran noblesa també, era endut pel mateix mal, probablement, que ara ha corsecat el nostre amic. L'agonia d'aquell home, incabable i dolorosa també, tingué el món sencer, creients o descreguts,

Tot caminant Serra i Moret i la poesia

per Enric BRUFAU

Perquè estava acesat a veure'l, a parlar-li cada dia, a compartir les seves inquietuts i les seves esperances i àdhuc a sentir-me honorat per confidències de caràcter íntim, he pogut seguir, durant la nostra perllongada relació, la seva vocació i predilecció per la poesia, les quals m'adono que no traslluen gota o gens en les seves converses usuals.

La seva fàlisi reflexiva, ponderada, mètdica i pertinent, és a dir el seu estil en el tracte i en el fer, predisposava a suposar que era principalment un home pràctic, més aciat allunyat de l'encantament de la poesia. A més, un desig fervent, i per damunt de tot, d'ésser útil a Catalunya, li desvetllava l'interés per problemes que considerava fonamentals pel recobriment i benestar del nostre poble. D'ací ve, potser, que orientés tota la seva capacitat intel·lectual envers disciplines tècniques molt més prop de les ciències exactes, que de la creació poètica.

Tothom sabia que en Serra era un excel·lent economista, que la profunditat filosòfica li era familiar, que era un bon assagista i articulista i per tot el poble, per tots els treballadors de casa nostra, en Serra era i és el pare del socialisme català. En canvi, ja no eren tants, els que s'adonaven que sota aquell treball

dens i d'aparença freda hi brollés fàcil la deu de la poesia. Ben segur, que en la seva prosa lluminosa hom hi descobria el polsim de la bellesa esmercat amb una gràcia inimitable, però a fi de comptes la personalitat imposada per la seva obra i actuació pública prevalien i ens donaven un Serra polític, sociòleg i economista.

I per tant —ell, que ja en la seva joventut havia obtingut el primer premi en uns jocs florals celebrats a Gràcia— sovint feia versos i no passava dia que no llegís una o altra poesia. A alguns poemes de llengua anglesa —llengua que en Serra parlava i escrivia correctament— els hi cercava una admiració sense reserves. En la seva biblioteca les obres de Lord Byron, i de John Keats es trobaven en un lloc fàcil d'abastar i de Percy B. Shelley sovint en recitava poesies amb un fervor i una emoció religioses. En aquests instants Serra era l'amor i la bondat personificades.

Ja sabeu, em digné una vegada, que quan vicia a Victòria, a la Pampa argentina, vaig traduir: «The Enjoyment of poetry» i altres assaigs sobre estètica de Max Eastman; doncs bé aci en teniu un exemplar — i afegí rient — de la part de «l'altre» Serra. Eastman era un poeta

i un autèntic erudit, condicions que en Serra també reunia i que indubtablement li permeteren de comprendre'l, d'estimar-lo i traduir-lo amb tota fidelitat i concíement.

Els millors poemes francesos, com els espanyols, li eren familiars. Estimava Valéry, estimava Machado, però quan es tractava dels poemes de llengua catalana, aleshores sí que afirmem, que n'era un gran admirador. Què volcu, cadascú té les seves predileccions —i vull dir-ho— el seu poeta era Carner. Per això, jo que sé que aquest en certa ocasió havia dit que en Serra era el més britànic de tots els polítics catalans (o que jo tradueixo un polític honest, un home d'Estat) penso que en certs estadis la justícia es realitza espontàniament.

La Ràdio Francesa i Ràdio Andorra — aquesta en un dels glosaris de J. Fothernat dedicaren emissions al nostre company. De l'emissió de Ràdio Perpinyà extractem els següents paràgrafs :

«L'amor a Catalunya no era per ell el cercle estret d'un xovinisme petit i baix de sostre, sinó la concreció d'un ideal que resumia els seus principis de llibertat i de ciutadania. No tenia la vocació de menar multituds ni la de l'agitació. Era el professor que aspirava al mestratge, perquè tenia el gust de les coses eternes i sabia que les victòries només venen merscudes pel treball.

» Després del desastre de la guerra civil va tornar a Amèrica a treballar. Fou el pelegrí de les universitats i centres culturals de tots els països de l'Amèrica llatina. Era un orador excel·lent i la seva signatura ha conegut totes les publicacions americanes, tant de llengua espanyola com anglesa. Tingue grans contactes amb la política internacional i va fer del seu exili una escola de dignitat i de civisme...

» És una gran figura del món intel·lectual català que desapareix. Que la terra del Roselló li sigui propícia. El nostre cel i la nostra terra catalana vetllaran amb un mateix són les despulles mortals de Sara Llorens i de Manuel Serra i Moret. El seu esperit deu somriure a l'eternitat.»

Société Générale d'Impression
Toulouse

Le gérant : A. IBORRA

L'adéu dels companys

(Vé de la pàg. 4)

per testimoni: era, de cara al món, de cara a milions d'homes, l'esforç d'un home per vencer el mal i atènyer la veritat.

Jo crec que la vida i la mort del nostre Serra té igual valor de testimoni —com la d'altres herois que guarda amorosament la nostra terra—. Valor d'exemple no pas de cara al món sencer, sino de cara a uns poes, els que som aci i els que no poden ser-hi però que ens escolten darrera les muntanyes. L'important no és el nombre sino la qualitat exquisida del testimoni que s'ofereix. La sement fruita un dia, si és de bona llei, diria en Serra i la vostra, Serra, ho és; és de la millor que ha llevat la nostra terra.

Reposeu doncs en pau, company Serra i Moret. Catalunya serà lliure per què han existit homes que l'han servida com vós ho heu fet, donant-ho tot sense demanar res. Els catalans, els treballadors de Catalunya serem un dia com vós ens volíeu: generosos i oberts a totes les llums de la justícia social, per què vós ens heu ensenyat què vol dir servir l'ideal de justícia social.

I passaran els dies i passaran els anys; passaran dictadures i passaran els dictadors. Els homes que vivim a Catalunya, a la de l'Interior i a la de l'Exili, anirem aprenent cada volta un xic més la lliçó de la vostra vida, fins a fer de nosaltres el que vós volíeu que fóssim: ciutadans d'una Catalunya justa i democràtica, fidels als ideals de llibertat i de progrés social «més enllà de la vida i de la mort».

Reposeu en pau, company Serra i Moret, mestre i amic estimat.

Recordatori dels Socialistes Catalans d'Amèrica

De Mèxic

Feia temps que sabíem que es trobava malalt, però ens resistíem a acceptar un fatal desenllaç. La realitat crua ens ha despertat i omplert de dolor: Serra i Moret ha mort a Perpinyà el dia 29 de Juliol passat.

De molt jove va començar a lluitar per Catalunya. Als 17 anys, éssent estudiant, fou empresonat, per primera vegada, per les seves activitats catalanistes. Després, va marxar durant molts anys a estudiar a l'estranger i visità diversos països d'Europa i molts d'Amèrica. D'aquesta època venen els seus coneixements d'economia i ciències socials que mai deixà d'estudiar.

L'any 1912, als 36 anys, va retornar definitivament a Catalunya. Al poc temps fou elegit alcalde de Pineda i reelegit novament va possessionar-se del càrrec que va ostentar de 1914 a 1923. Ingressà a la Unió Catalanista, presidida pel gran patriota Dr. Martí Julià, i molt aviat fou elegit vice-president. Entre els dos donaren a aquella organització, a més de la seva tradicional significació patriòtica, un contingut liberal, progressiu i socialitzant.

A finals de la primera guerra, 1914-1918, planava per tot Espanya un vent renovador i un gran desig de transformació política i social. A fi de treballar millor per la defensa dels seus ideals ingressà al Partit Socialista Espanyol. Aquesta organització aprovà, amb la seva col·laboració, un programa que reconeixia els drets de les nacionalitats llièriques. Per a donar-hi més força, en un Congrés celebrat a Madrid, Besteiro deia: «Si mai Catalunya es veu obligada a defensar la seva independència amb les armes a la ma jo estaré al seu costat». Però, malgrat tot, aviat es donà compte que la majoria dels dirigents no comparteixen aquell criteri, i llavors comença a pensar en la necessitat d'abandonar aquella entitat que no vol defensar la personalitat de Catalunya.

El problema de consciència que se li planteja és greu. Un fals internacionalisme feia creure, llavors, que tota manifestació de catalanitat era burgesa. Marx afirmava que els treballadors no tenien pàtria. Serra s'argumentava que ningú havia negat que la poguessin tenir. Per altra banda no tenia cap sentit renunciar a una concepció nacional catalana en benefici d'una d'espanyola. Fruit de llargues meditacions i discussions creà finalment l'any 1923, la primera organització socialista catalana: la Unió Socialista.

Exiliat voluntàriament durant la dictadura Primo de Rivera treballa estretament unit amb els que dintre i fora

de la terra lluiten per la Llibertat i per Catalunya. Durant anys actua amb estret contacte amb Francesc Macià, i quan aquest proclama la República Catalana ell es troba al seu costat i és nomenat conseller d'Economia i Treball, càrrec que ostentà fins a finals de l'any 1932 quan el deixà voluntàriament. Es elegit diputat a les Corts Constituents de la República i més tard al Parlament Català d'on ocupa els càrrecs de president de la minoria socialista i vice-president tercer del Parlament.

Un cop aprovada la constitució de la República Espanyola cal procedir a l'elecció de president de la mateixa. Les forces republicanes i socialistes proposen a Alcalá Zamora. Serra creu que és un error greu i un perill pel futur, i, després de votar en contra, explica públicament, a la premsa de Barcelona, els motius de la seva actitud. Dissortadament, els fets li donaren la raó.

A l'esclatar la guerra civil Serra no vol defugir ni perills ni responsabilitats, i amb gran esperit cívic es posa a disposició de les autoritats de torn. És nomenat sots-secretari d'Obres Públiques i després president del Consell d'Economia, càrrec que ostenta fins al final de la guerra.

Trotant-se a l'Argentina, l'any 1946, el President Irla el crida per a formar part del Govern de la Generalitat. Es trasllada a França i ocupa el seu càrrec fins a la dissolució del govern. Més tard, a petició dels republicans espanyols, és ministre d'un govern de la República a l'exili.

A l'arribar a França s'incorpora al Moviment Socialista de Catalunya, per considerar que aquesta organització lluita pels ideals patriòtics i socials que ell sempre ha defensat. Considera al Moviment com l'hereu legítim de la Unió Socialista i del Bloc Obrer i Camperol.

Serra i Moret fou sempre un patriota i intransigent. La seva actitud de quan tenia 17 anys ha continuat al llarg de tota la seva vida. També fou, des de jove, un socialista convençut. El seu esperit liberal i democràtic l'apartava de qualsevol concepció dogmàtica, però el féu lluitar amb tota la força de la seva gran intel·ligència per una transformació econòmica i social de Catalunya, d'Espanya i del món.

Amb Serra i Moret desapareix l'últim dels grans homes que ha donat el socialisme democràtic català. Que les noves generacions recullin la bandera que ens deixa i sàpiguen fer-la triomfar.

Joan GILABERT

Mèxic.

De Venezuela

Ens ha sobtat la mort de l'home, tant com ens ha dolgut la seva pèrdua. No haguérem volgut que morís exiliat; no ho mereixia. Era massa català; sentia l'enyorança de la terra fins a voler besar-la amb el darrer alé. Però és el gran fat de les grans figures, tastar la fel quan s'han tastat tantes melcs. I la mel catalana és molt dolça i ho era més per a Serra i Moret.

Com si fos un roure de fermeses ideològiques, va viure fort fins el darrer moment; com un pi que creix i creix per guaitar enllà, va abastar horitzons amplíssims i els va fer veure als orbes al llarg del seu perennitatge social; com un cop de les vinyes catalanes, va donar fruit atundcs que havia de fermentar fronteres de l'exili enllà.

Recordem que fou dels primers socialistes de la nostra terra que introduïren a Catalunya la facultat d'anàlisi dels fets polítics amb un estil nou i que va treballar, des de molt jove, per a una nova organització i educació col·lectives. Sense ambicions personalistes, ell que hauria pogut conduir pobles, es va negar sempre a l'aplicació dogmàtica del socialisme. Teòric del marxisme, no cauria en l'isme demagògic. L'autocràcia marxista, de la que tant ha patit la darrera generació, no la podia sentir Serra i Moret degut a la integritat incommovible, a la psicologia gens complicada que esclatava en sensibilitats i fermeses.

I quan, degut a la seva edat avançada, el volien tenir per feble i vacillant, va donar l'exemple de la seva fortalesa interior, morint lliurepensador com havia viscut. Exemple de rectitud i de consistència moral per als joves.

I exemple al món de dignitat i consciència col·lectiva. Va servir Catalunya amb lleialtat i sense claudicacions. I va viure dels ingressos que li donava la ploma, una ploma que tan bé va fer a la causa de la república i de les causes justes. Esperem ara la publicació postuma del llibre que recullirà les idees d'un veritable socialista amb l'estil sobri i clar que ell acostumava.

Vivia a Perpinyà perquè podia mirar la terra catalana i sentir-la prop. I perquè fou català de soca i arrel, pot dir en el prefaci del seu llibre, guiatge d'homes i de pobles:

«Fidels a la nació, sense servituds ni dependències, soldats del nostre sou, catalans fins el moll de l'os. Més enllà de la vida i de la mort.»

MOVIMENT SOCIALISTA
DE CATALUNYA.
SECCIO DE VENEZUELA.

Reunio i Acords del Consell del Moviment Socialista de Catalunya

El Consell General del Moviment Socialista de Catalunya a l'Exili, s'ha reunit durant els dies 17 i 18 d'Agost. Abans de començar les seves tasques ha expressat el més profund homenatge de recordança i de fidelitat al company Manuel Serra i Moret, un dels més il·lustres fundadors del socialisme a Catalunya, mort recentment després d'una dolorosa malaltia i absent així, per primera vegada, de les nostres reunions anuals.

El C. G. remercia les innombrables manifestacions de condol que ha rebut de moltes personalitats i de totes les organitzacions sindicals i polítiques de Catalunya i que subratllen bé l'envergadura nacional del nostre company. Idèntics remerciaments adreçem als organismes i personalitats basques i espanyoles, so-

cialistes i republicanes, que han sabut comprendre el sentiment de fraternitat ibèrica amb el qual Serra i Moret mena sempre la lluita socialista a Catalunya.

Finalment, el Consell General remercia també les personalitats i organitzacions internacionals, culturals, sindicals i polítiques que igualment ens han fet conèixer llurs sentiments de dol.

El Moviment Socialista de Catalunya sap que un dia aquest recordatori exiliat i internacional tindrà una esclatant confirmació a Catalunya, i per començar entón ja ara contribuir-hi creant el CENTRE D'ESTUDIS I DE FORMACIO SOCIAL «MANUEL SERRA I MORET», el qual malgrat les dificultats de la clandestinitat, cercarà d'extendre i satisfer les inquietuts ideològiques que animaren

sempre el nostre company, i mantenir-les en el constant esperit de recerca intel·lectual i d'honestat en el servei de la pàtria, que és una de les més preuades aportacions de l'amic desaparegut.

El C. G. del M.S.C. encoraja al company Pere Foix per què dugui ràpidament a terme la tasca biogràfica que ell, millor que ningú, pot aconseguir.

I convençut que el millor homenatge a la memòria del nostre company i Moret és finalment el mantenir-nos amants a l'esforç diari del qual depèn la victòria, el Consell General del M.S.C. ha estudiat llargament l'actual situació política i social a Catalunya, a la península i en el pla internacional. Fruit d'aquest estudi és la següent

DECLARACIO POLITICA

LA CRISI DE LA «SUCESSIO»

La dictadura franquista va entrar ja en l'etapa de crisi política que el plantejament de la successió del dictador ha de provocar inevitablement. Aquesta crisi pot ésser particularment greu, puix que manquen a Espanya les més mínimes estructures democràtiques que són les úniques capaces d'assegurar l'estabilitat. I aquesta crisi risca d'agreujar-se encara pel malestar econòmic consecutiu a un nou procés inflacionista que, després del famós pla de «estabilització», confirma les dificultats que el capitalisme internacional senyalava ja en el conegut informe del Banc Mundial. Entretant, i a desgrat de les aportacions turístiques, la balança de comptes espanyola continua deficient i les úniques exportacions, gens envejables, que han desenvolupat els tècnics de l'Opus Dei són les dels obrers qualificats que porten llur treball arreu d'Europa.

DIVISIONS ENTRE LES FORCES DEL REGIM

Les forces que provocaren la guerra civil i sostenen encara avui el règim es divideixen i manifesten llur incapacitat per assegurar la successió.

El gran capitalisme bancari, que durant vint anys ha extès les seves xarxes monopolístiques a tota l'indústria espanyola veu venir la crisi, accentuada per les immediates perspectives del Mercat Comú Europeu, però es incapaç d'encarar la situació. Atent solament als seus interessos immediats, continua deixant a l'Opus Dei la responsabilitat de la política social reaccionària, negant simple-

ment tota satisfacció a les constants reivindicacions obreres.

Alguns nuclis intel·lectuals i burocràtics de l'alange descobriren un xic tard les virtuts del sindicalisme, de la reforma agrària i de la nacionalització de la banca. Aduïc diuen cercar l'establiment d'una república presidencialista i una impossible democratització del «Movimiento». Al cap de 25 anys de govern autoritari, en el qual aquest sector ha col·laborat intensament, la descoberta tardana de la gran enganyifa franquista només és un escambell per la demagògia. *En efecte, no hi ha solució als problemes del país sense liquidar el Movimiento, el partit i el sindicat únic, el règim de dictadura, l'Estat centralitzat i unitarista.* Com que la majoria dels «falangistes d'esquerra» són incapaçs d'arribar a aquestes afirmacions resulta que la seva demagògia és només un element més del càncer que rosegua el règim i que un dia proper se l'endurà inevitablement.

L'Església espanyola que fou la gran base de sustentació del franquisme, avui ja es refusa també a ésser-ho obertament. La majoria de les autoritats eclesiàstiques estèn encara arrapades a les més rònegues concepcions del catolicisme inquisitorial, però les corrents de renovació autènticament cristiana que l'encíclica «Pacem in Terris» ha expressat, arriben també a Espanya, sobretot a través de Catalunya i del País Basc. Aquestes corrents renovadores són segurament una esperança pel demà. Avui per avui no arriben a neutralitzar les posicions tradicionals del clericalisme toledà; la crisi interna de l'Església espanyola redobla i agreuja encara la crisi general de l'Espanya franquista.

Els monàrquics, que jugaren un gran paper en la naixença i implantació de la dictadura franquista, són incapaçs d'aportar cap solució a la crisi del règim. Lligats a les oligarquies feudals agràries sense cap arrelament popular, només poden pidolar a l'Exèrcit que asseguri la restauració quan es mori el general Franco. Però suposant que l'Exèrcit — actualment el veritable dpositari de poder — acceptés a satisfer aquesta demanda, i es mantingués unit, és ben evident que no faria res més que agreujar la situació actual: o bé subsistiria íntegrament la dictadura, però sense un dictador guanyador de la guerra i que ha provat múltiples vegades les seves capacitats de maniobra i de crueltat — o bé es plantejarien obertament els problemes del país, socials i polítics, als quals s'ajuntaria encara el plet institucional. El resultat probablement a més o menys llarg plaç seria un desenllaç violent i de guerra civil, que vindria a ajuntar-se al llarguissim procés de guerres civils i de violències que marca l'història de la monarquia espanyola durant els darrers 160 anys.

SOLS UN CAMI

PER EVITAR LA VIOLENCIA

I LA GUERRA CIVIL

Per evitar la guerra civil i les violències només hi ha un camí, un sol, que no és ni fàcil ni planer: el restabliment de les llibertats democràtiques, donar la paraula al poble. Convençuts d'aquesta veritat el M.S.C. treballa ja fa temps al costat de les altres forces democràtiques del país, en el Consell de Forces Demo-

Fins a la Victòria !

Acords del Moviment Socialista de Catalunya

cràtiques de Catalunya que aquest any ha precisat diverses vegades el seu pensament en qüestions importants i ha reforçat els seus instruments de treball i d'acció. Per això també el M.S.C. recolza plenament la Aliança Sindical Obrera de Catalunya que, reunint la U.G.T., la C.N.T. i la S.O.C.C., estreny avui els llaços entre els corrents sindicalistes, aconsella i orienta els obrers en llurs reivindicacions socials i serà demà la gran força de renovació del sindicalisme del nostre poble.

Però tot això no és prou. La crisi de la successió, ja plantejada, ens imposa noves responsabilitats. Avui podem i devem afrontar-les, sobretot en dos terrenys importants:

Primerament, portant cada vegada més la nostra veu, al costat de les demés forces democràtiques, fins als més íntims replècs de la societat catalana: a totes les viles i poblets, a les fàbriques i als tallers i a les escoles de tot Catalunya. A tot arreu ha d'arribar la preocupació pels problemes socials, polítics, culturals del país, puix és de llurs solucions generals que depenen les solucions particulars dels problemes culturals, socials i polítics de les viles i poblets. Catalunya avui és forta per què existeix aquest mínim d'opinió pública i d'esperit de ciutadania. Cal que aquest mínim s'ampliï i reforci, que no sigui una manifestació de Barcelona sinó també de les comarques.

El nostre esforç, tant en el pla polític com sindical, ha d'orientar-se ràpidament en aquesta direcció.

Un altre punt fonamental que hem d'atenyer aquest any és l'aplegament de les forces d'oposició entorn d'un programa a realitzar. Durant anys, i a desgrat de les maniobres monàrquiques que, incapaces de portar la monarquia volien almenys retrassar qualsevol altra solució, les forces democràtiques han sostingut que la sortida deu trobar-se en un règim provisional que doni la paraula al poble i restableixi les llibertats. Els catalans no hem canviat mai d'opinió en aquest sentit, però creiem que avui són urgents les precisions. *El restabliment de les llibertats a Catalunya ens toca fer-lo a nosaltres mateixos; és a dir, des del primer moment deu haver-hi a Catalunya, i al País Basc, la pròpia estructura de Govern Provisional que consultarà igualment al nostre poble.*

UN PROGRAMA D'ACCIO

PER LES FORCES DEMOCRÀTIQUES

Fins avui les forces d'oposició espanyoles han refusat realment de plantejar-se aquesta perspectiva, potser per manca de confiança en la solució que defensaven. Doncs bé. Nosaltres creiem que no sols socials i polítics, han de ser enfocades aquesta sinó moltes altres perspectives, per les forces que vulguin coaligar-se. Cal que durant els mesos propers les forces d'oposició peninsulars facin un gran esforç per coordinar llurs objectius i fer així més efectiu el seu combat. *El Moviment Socialista de Catalunya per la seva banda, plantejarà atiat, públicament el projecte d'un veritable programa d'acció que haurien de realitzar les forces democràtiques catalanes i espanyoles una vegada hagin sabut mobilitzar, entorn d'aquestes realitzacions, les energies populars.*

Per fer front a aquesta tasca és evident que els aliats dels socialistes i dels demòcrates catalans han de ser els demòcrates i els socialistes de la península. Més enllà de les possibles discrepàncies exiliades, filles potser d'una incomprensió del que és i del que vol el moviment obrer de Catalunya, hi ha aquesta exigència fonamental que nosaltres sempre hem tingut en compte. *El Moviment Socialista de Catalunya aspira avui com ahi, a col·laborar en una comuna tasca de direcció i d'orientació peninsular, amb els demòcrates i els socialistes dels pobles hispànics que entenguin aquesta gran exigència federalista del present.* Hi ha avui més possibilitats que mai per a fer-ho, car avui més que mai hereixen les inquietuts socials que per força han de ser socialistes. A l'heroica Astúries, sempre generosa en el seu esforç revolucionari; al País Basc, on mil símptomes senyalen la superació de l'antiga lluita entre el sentiment social i el nacional; a la llunyana Galícia, on el treball silenciós de nuclis intel·lectuals d'arrelament popular forja per demà del millor llaç amb Portugal; a l'Andalusia de les inquietuts camperoles. Tard o d'hora aquest plantejament autènticament federalista de les energies transformadores de la revolució hispànica haurà de plasmar-se a la capital de l'Estat espanyol. Es amb aquest objectiu que treballem avui, sense presses però també sense torbar-nos. No es tracta de fer nous pactes ni

altres aliances a l'exili; es tracta d'entrar en contacte amb les realitats interiors peninsulars, que cada dia es manifesten d'una manera o altre, de precisar-les i de trobar, tots plegats, una direcció. El dia que les forces d'oposició hispànica s'hagin retrobat i hagin senyalat l'autèntica alternativa democràtica al país, que no pot ésser altra que republicana, federativa i almenys d'orientació socialista, aquell dia realment la crisi de l'Estat franquista entrarà en vies de solució. I avui és urgent de fer-ho perquè entre altres coses, la vida del Caudillo senyala inevitablement un terme a la situació actual.

Hi ha altres motius per aquesta urgència; l'evolució present de la situació internacional, que nosaltres fa anys presentem i defensem. L'acord nuclear recentment signat entre la U.R.S.S. i els Estats Units és el primer pas per la liquidació de la guerra freda. És amb la guerra freda que Franco s'ha mantingut i que s'han enfondit les divergències entre els antifranquistes. Les perspectives de la pau mundial han de ser doncs fatals pel franquisme. I si, per demà, podem imaginar arreu d'Europa una gran presa de moviment obrer capaç de construir realment l'Europa socialista i oberta als altres continents que somiaren els nostres predecessors, per avui és indubtable que la coordinació de totes les forces antifranquistes podria ésser un primer pas vers aquesta direcció. Aquest camí, el M.S.C. ja fa temps que el senyala, sense exclusives i també sense febleses. Ara és hora de seguir-lo.

S'apropen mesos importants pels nostres pobles. Potser la darrera oportunitat per incorporar-nos realment al segle XX, abans que no se'ns escapi deixant-nos al marge, igual que en certa manera ens quedarem al marge del XIX. És entorn de les idees-clau de Federació, Democràcia i Socialisme que es troben les fórmules que ens permetran de bastir la nova Catalunya en una península oberta a Europa per dur-hi la voluntat de pau, i disposada, oblidant segles de decadència, de monarquies unitàries i de centralisme ineficaç, a construir la societat de pau i de benestar que volen els seus fills. El Moviment Socialista de Catalunya crida a tots els catalans a incorporar-se a aquesta tasca i s'adreça fraternalment a tots els demòcrates i socialistes espanyols per què sàpiguen també realitzar-la.

L'Aliança Sindical Obrera de Catalunya

AFIRMA A L'INTERIOR LA SEVA TOTAL SOLIDARITAT AMB ELS HEROICS MINAIRES ASTURIANS.

Visca l'Acció Unida dels treballadors !